

Härnösands kommuns revisorer

Till

Kommunstyrelsen
Samhällsnämnden
Skolnämnden
Socialnämnden

För kännedom:

Kommunfullmäktige

2025-11-06

Revisionsrapport ”Granskning av kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet”

Azets har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en översiktlig granskning av kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet. Uppdraget ingick i revisionsplanen för år 2025.

Revisionen önskar att kommunstyrelsen, samhällsnämnden, skolnämnden och socialnämnden lämnar synpunkter på de slutsatser som finns redovisade i rapporten. Revisionen önskar även att berörda nämnder även redovisar vilka åtgärder som vidtas för att minska risken för otillbörlig påverkan.

Svaret ska lämnas senast den 6 februari 2026. Av svaret bör det framgå vilka eventuella åtgärder som ska vidtas och när de beräknas vara genomförda.

Svaret skickas till Lena Medin, Azets (mailadress lena.medin@azets.com) för vidarebefordran till revisorerna.

För Härnösands kommuns revisorer

Maria Öberg
Ordförande

Lillemor Andersson
1:e vice ordförande

A decorative graphic on the left side of the page, consisting of a large blue triangle pointing right, followed by a series of overlapping triangles in light grey, green, and blue, creating a sense of movement and depth.

Granskning av kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet

Rapport

Härnösand kommun

2025-11-06

Antal sidor 18 exkl. bilagor

Antal bilagor 1

1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

2	Sammanfattning	3
3	Bakgrund	5
4	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
4.1	<i>Avgränsning</i>	6
5	Revisionskriterier	6
6	Metod	6
7	Resultat av granskningen	8
7.1	<i>Organisation</i>	8
7.2	<i>Övergripande styrdokument</i>	9
7.2.1	Handlingsplan	9
7.2.2	Åtgärdsplan	9
7.2.3	Bedömning	9
7.3	<i>Risikanalys och intern kontroll</i>	10
7.3.1	Crime proofing analys	10
7.3.2	Riskminimerande åtgärder	11
7.3.3	Bedömning	12
7.4	<i>Rutiner vid misstankar om välfärdsbrottslighet</i>	12
7.4.1	Socialförvaltningen	13
7.4.2	Bedömning	13
7.5	<i>Uppföljning</i>	13
7.5.1	Bedömning	14
7.6	<i>Kompetenshöjande insatser och samverkan</i>	14
7.6.1	Kompetenshöjande insatser	14
7.6.2	Samverkan	15
7.6.3	Bedömning	16
8	Samlad bedömning och rekommendationer	17
9	Bilagor	19
9.1	<i>Bilaga A – Dokumentförteckning</i>	19

2 SAMMANFATTNING

Azets Revision & Rådgivning har av Härnösands kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna endast delvis säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan. Vi bedömer även att kommunstyrelsen och nämnderna endast delvis säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att det saknas en definierad strategi för det kommunövergripande arbetet mot välfärdsbrottslighet. Vi konstaterar dock att det tagits ett antal initiativ med bäring på området. I kommunen finns en övergripande styrning i det brottsförebyggande arbetet genom Rådet för trygghet och hälsa tillika brottsförebyggande rådet, vilket vi bedömer som positivt.

Vi bedömer att det inte i tillräcklig utsträckning finns dokumentation av riskanalyser. Det saknas även dokumentation avseende hur förvaltningarna bryter ned kommunens handlingsplan och åtgärdsplan. Vidare konstateras att det saknas en dokumenterad rutin för hur misstankar om välfärdsbrottslighet fångas upp och hanteras. Kommunen har genomfört vissa utbildningsinsatser inom området, vi bedömer dock att utbildningen bör genomföras samtliga medarbetare och förtroendevalda i kommunen.

Slutligen bedömer vi att uppföljningen av det förebyggande arbetet bör systematiseras och dokumenteras.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Nej Endast delvis I allt väsentligt Ja	
Revisionsfråga	Bedömning
Finns en definierad strategi samt ansvar inklusive ett aktivt ledarskap för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet?	Endast delvis
Har nämnderna och styrelsen säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbrottslighet har genomförts? Har riskminimerande åtgärder vidtagits?	Endast delvis
Har kommunen en ändamålsenlig organisation och en tydlig ansvarsfördelning samt rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet?	Endast delvis

Har styrelsen tillsett en ändamålsenlig uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet?	Endast delvis
Har nämnderna tillsett en ändamålsenlig uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet?	Nej
Sker kompetensstärkning inom välfärdsbrottslighet för medarbetare och chefer, i form av utbildningar samt intern och extern samverkan?	Endast delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Upprätta en kommunövergripande definierad strategi för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet där begreppet välfärdsbrott även definieras.
- Dokumentera en formaliserad riskanalys inom området välfärdsbrottslighet.
- Beakta risker för välfärdsbrottslighet i utformandet av befintliga styrdokument, rutiner och processer.
- Upprätta rutiner för misstankar om välfärdsbrottslighet och polisanmälan.
- Säkerställa att kompetenshöjande insatser genomförs avseende det förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet för alla medarbetare och förtroendevalda i kommunen.
- Säkerställa en strukturerad och regelbunden uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet, samt att denna dokumenteras.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi samhällsnämnden och skolnämnden att:

- Dokumentera en formaliserad riskanalys inom området välfärdsbrottslighet.
- Beakta risker för välfärdsbrottslighet i utformandet av befintliga styrdokument, rutiner och processer.
- Upprätta rutiner för misstankar om välfärdsbrottslighet och polisanmälan.
- Säkerställa en strukturerad och regelbunden uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet, samt att denna dokumenteras.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi och socialnämnden att:

- Dokumentera en formaliserad riskanalys inom området välfärdsbrottslighet.
- Säkerställa en strukturerad och regelbunden uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet, samt att denna dokumenteras.

3 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning har av Härnösands kommuns revisorer fått i uppdrag översiktligt granska kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Välfärdsbrottslighet definieras av Sveriges kommuner och regioner (SKR) som när en extern aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners välfärdssystem för egen vinning.

I betänkandet – Kontroll för ökad tilltro (SOU 2020:35)¹ konstateras att förutsättningarna för ett mer sofistikerat och medvetet missbruk av välfärdssystemen har ökat under de senaste två decennierna. Faktorer som framhålls vara bidragande till detta är digitaliseringen av välfärden, ökad rörlighet av arbetskraft samt ett ökat inslag av privata utförare i välfärdssystemen.

Kommuners verksamheter innefattar flera attraktiva områden för välfärdsbrottslighet och ansvariga nämnder behöver därför tillse att det finns ett ändamålsenligt internkontrollsystem som motverkar felaktiga utbetalningar. Risker som kan föreligga i en kommun är oklara riktlinjer och kontrollrutiner för bedömning av företags/organisationens/den enskildes kvalificering samt för beviljande av ersättning/stöd/bidrag. Det föreligger också utmaningar i vilka möjligheter och förutsättningar den enskilda handläggaren har att genomföra kontroller.

Revisorerna har i samband med sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt att en granskning inom området behöver genomföras.

4 SYFTE, REVISIONSFRÅGOR OCH AVGRÄNSNING

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Finns en definierad strategi samt ansvar inklusive ett aktivt ledarskap för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet?
- Har nämnderna och styrelsen säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbrottslighet har genomförts? Har riskminimerande åtgärder vidtagits?
- Har kommunen en ändamålsenlig organisation och en tydlig ansvarsfördelning samt rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet?
- Sker kompetensstärkning inom välfärdsbrottslighet för medarbetare och chefer, i form av utbildningar samt intern och extern samverkan?
- Har nämnderna och styrelsen tillsett en ändamålsenlig uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet?

---

¹ Betänkande: Kontroll för ökad tilltro avseende utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen, Statens offentliga utredningar (SOU 2020:35).

4.1 AVGRÄNSNING

Granskningen har avgränsats till arbetet mot välfärdsbrott på ett övergripande plan i kommunen. Granskningen syftar inte till att upptäcka eller utreda brott.

Granskningen har omfattat kommunstyrelsen och samtliga nämnder² exkl. valnämnden och överförmyndarnämnden.

5 REVISIONSKRITERIER

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- Kommunallagen 6 kap. 6 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- Bidragsbrottslagen (2007:612). Kommunen har en skyldighet att enligt 6 § bidragsbrottslag polisanmäla fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott begåtts.
- Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt SFS 2019:653 Lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet.

6 METOD

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av reglemente, handlingsplan, riktlinjer och internkontrollplaner. För en sammanställd dokumentförteckning, se bilaga A.
- Intervjuer har genomförts med: kommundirektör, chef ekonomi- och kommunledningsavdelningen, samordnare för det brotts- och våldsförebyggande arbetet, chef för kanslienheten, förvaltningschef för skolförvaltningen, förvaltningschef för samhällsförvaltningen, förvaltningschef för socialförvaltningen, kommunstyrelsens presidium, socialnämndens presidium, samhällsnämndens presidium samt skolnämndens presidium.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

---

² Samhällsnämnden, skolnämnden och socialnämnden.

Samtliga intervjuade har fått möjlighet att faktakontrollera rapporten i syfte att verifiera dess uppgifter.

7 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

7.1 ORGANISATION

I Härnösands kommun finns ingen uttalad organisation som specifikt arbetar med det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet. Av kommunens gemensamma reglemente för kommunstyrelsen och nämnderna³ framgår att kommunstyrelsen ansvarar för den strategiska samordningen av det brotts- och våldsförebyggande arbetet. Samhällsnämndens, skolnämndens och socialnämndens ansvar för frågorna regleras inte i reglementet.

Det kommunövergripande brottsförebyggande arbetet organiseras i *Rådet för trygghet och hälsa tillika brottsförebyggande rådet* (RTH)⁴. Rådets syfte och uppgifter är att tillse att det finns en samordningsfunktion för det brottsförebyggande arbetet, skapa en kartläggning och en lägesbild som beskriver brottsligheten, otryggheten och hälsan i kommunen. Vidare ska rådet ta ställning till och formulera förebyggande åtgärder i en åtgärdsplan som ska följas upp kontinuerligt och uppdateras/revideras minst vartannat år, ansvara för den lokala samordningen, främja extern och intern samverkan samt behandla andra frågor än det inom det brottsförebyggande arbetet, om det är ändamålsenligt. Området välfärdsbrottslighet nämns inte uttryckligen som en del i detta arbete i reglementet. Vi har dock tagit del av underlag med bäring på området som indikerar att det pågår ett arbete som rör området, se avsnitt 7.2.

Som framgår av reglemente består rådet av en styrgrupp och en operativ grupp. Styrgruppen består av kommundirektör, förvaltningschefer, VD för kommunala bolag samt polisen. Den operativa gruppen består av chef för kanslienheten, verksamhetschefer eller motsvarande inom kommunens förvaltningar, våldsförebyggande samordnare och folkhälsosamordnare samt representanter från polisen, räddningstjänsten, HÄR Handel och Möten. Styrgruppen ska genomföra arbetet på en strategisk nivå samt besluta om prioriteringar. Styrgruppen ska även ge den operativa gruppen uppdrag. Den operativa gruppen arbetar utifrån prioriteringar och uppdrag för att implementera arbetet och fatta nödvändiga beslut inom sina respektive förvaltningar. Rådet har sammanträden fyra gånger per år.

I intervju framgår att det har funnits en samverkan avseende det brottsförebyggande arbetet under lång tid. Arbetet intensifierades efter lagändringen 2023 där organisationens arbete har tydliggjorts med finansiering och där kommunstyrelsen enligt reglemente ansvarar för att tilldela resurser utifrån bedömt behov. Det framhålls finnas en tydlig ansvarsfördelning i det brottsförebyggande arbetet där kansliet ansvarar för samordningen av generella frågor om brottslighet, i enlighet med reglemente. Utöver det övergripande ansvaret beskrivs att respektive verksamhet ansvarar för det brottsförebyggande arbetet inom sina verksamheter.

---

³ Gemensamt reglemente för kommunstyrelsen och nämnder i Härnösands kommun, KF 2025-05-26.

⁴ Reglemente för Rådet för trygghet och hälsa tillika lokala brottsförebyggande rådet, antaget 2023-09-25.

7.2 ÖVERGRIPANDE STYRDOKUMENT

Vid tiden för granskningen finns ingen dokumenterad strategi eller riktlinje för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet. Av kommunens övergripande styrdokument framgår området välfärdsbrottslighet i kommunens åtgärdsplan, som är baserad på kommunen handlingsplan för brottsförebyggande åtgärder.

7.2.1 Handlingsplan

Av kommunens *Handlingsplan brottsförebyggande åtgärder utifrån lägesbilden 2022–2023*⁵ framgår att en av kommunstyrelseförvaltningens åtgärder/insatser är att: Höja kunskapen och beredskapen för förekomsten av välfärdsbrottslighet (samtliga förvaltningar). Utöver denna skrivning framgår inga konkreta åtgärder eller insatser.

7.2.2 Åtgärdsplan

En del av Rådet för trygghet och hälsa tillika brottsförebyggande rådet är att skapa en kartläggning och en lägesbild som beskriver brottsligheten och återspeglas i en åtgärdsplan. En av punkterna som framgår *Åtgärdsplan brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser 2025–2027*⁶, är att skolförvaltningen ska förebygga välfärdsbrottslighet genom att följa upp närvaron i externa skolor samt att socialförvaltningen samt samhällsförvaltningen ska arbeta med förebyggande åtgärder för att förhindra välfärdsbrottslighet. Det framgår inte någon information om hur detta arbete ska genomföras. Vid tiden för granskningen har åtgärdsplanen inte beslutats av kommunstyrelsen.

7.2.3 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns en definierad strategi samt ansvar inklusive ett aktivt ledarskap för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Vi grundar vår bedömning på att kommunen saknar en definierad strategi för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet. Vi anser att kommunen bör ta fram en strategi för arbetet där begreppet välfärdsbrott även definieras. Vi bedömer att det finns goda förutsättningar för att i ökad utsträckning inkludera arbetet med välfärdsbrottslighet inom Rådet för trygghet och hälsa tillika brottsförebyggande rådet. Vi konstaterar att arbetet mot välfärdsbrottslighet benämns som en åtgärd/insats för brottsförebyggande åtgärder och nämndernas ansvar i arbetet framgår av den åtgärdsplan som är under framtagande. Vi konstaterar dock att arbetet utöver detta inte berör området välfärdsbrottslighet.

För att säkerställa ett aktivt ledarskap och att arbetet mot välfärdsbrottslighet ges tillräcklig prioritet inom det kommunövergripande brottsförebyggande arbetet, kan området med fördel formaliseras i reglementet för Rådet för trygghet och hälsa tillika brottsförebyggande rådet.

⁵ Handlingsplan brottsförebyggande åtgärder utifrån lägesbilden 2022-2023, 2024-02-22.

⁶ Åtgärdsplan brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser 2025-2027, ej daterat.

7.3 RISKANALYS OCH INTERN KONTROLL

I intervju framgår att kommunen efter lagändringen år 2023 initierat ett arbete med att identifiera vilka av kommunens verksamheter som löper hög risk för att utsättas för välfärdsbrottslighet. Arbetet har utgått från Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Ekobrottsmyndighetens (EBM) definitioner och underlag på området. Det saknas dokumentation rörande detta arbete.

Av reglemente för intern kontroll⁷ framgår att kommunstyrelsen ansvarar för tillräcklig och tillfredsställande internkontroll i den egna verksamheten, kommunen och i nämnderna. Nämnderna ansvarar för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde och ska återskapa arbetet till kommunstyrelsen. Den interna kontrollen beskrivs som ett verktyg för att uppfylla de mål som kommunfullmäktige beslutat för kommunen. Risker i verksamheterna ska identifieras löpande och en riskanalys genomförs för att hantera risker som kan påverka måloppfyllelsen.

Av internkontrollplaner för kommunstyrelsen och nämnderna år 2025 framgår inte att risken för välfärdsbrottslighet har beaktats. I samband med intervju med skolförvaltningen framgår att välfärdsbrottslighet har lyfts i risk- och väsentlighetsanalysen inför internkontrollarbetet för verksamhetsår 2026. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en bruttolista⁸ inför internkontrollarbetet 2026 för skolnämnden, där det framgår en risk kopplat till välfärdsbrottslighet. Vid tiden för granskningen har nämnden inte beslutat om internkontrollplan 2026. Enligt uppgift avser även kommunstyrelsen att lyfta in området välfärdsbrottslighet i sin risk- och väsentlighetsanalys.

7.3.1 Crime proofing analys

Kommunstyrelseförvaltningen har genomfört en så kallad *crime proofing analys*⁹, på ett antal riktlinjer:

- Riktlinjer för stöd till föreningar och annat ideellt engagemang¹⁰
- Riktlinjer för landsbygdsmedel 2025-2027, Riktlinjer för landsbygdsmedel 2023-2027 (Urvalskriterier och poängsättning) och Riktlinjer för landsbygdsmedel 2023-2027 En beskrivande presentation¹¹

En crime proofing analys kan användas när en verksamhet identifierat risker för brott eller övernyttjande kopplat till ett regelverk. Genom analys av hur ett regelverk kan missbrukas kan verksamheten vidta förebyggande åtgärder. Utifrån respektive analys framgår riskfaktorer, skyddsfaktorer samt förslag på åtgärder. Vid intervjuer beskrivs att kommunen använt sig av

⁷ Reglemente för internkontroll, Kommunstyrelseförvaltningen 2021-09-27

⁸ Bruttolista skolnämnden 2026

⁹ Analysmodell utarbetad av Brottsförebyggande rådet (BRÅ) samt MUR-nätverket och används när en verksamhet identifierat risker för brott eller övernyttjade kopplat till ett regelverk.

¹⁰ Crime proofing analys på regelverket/styrdokumentet: Riktlinje för stöd till föreningar och annat ideellt engagemang, 2025-01-09.

¹¹ Crime proofing analys på regelverket/styrdokumentet: Riktlinjer för landsbygdsmedel 2025-2027, Riktlinjer för landsbygdsmedel 2023-2027 (Urvalskriterier och poängsättning) och Riktlinjer för landsbygdsmedel 2023-2027 En beskrivande presentation, 2025-03-27.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) underlag för analysmodellen och började arbeta med den under föregående år.

Inledningsvis har analysmodellen använts på ett antal identifierade styrdokument för att identifiera risker. Utifrån analysen har åtgärder vidtagits eller ska vidtas. Exempelvis ska en bidragsportal tas fram för bidragsansökningar. Vidare beskrivs att analysmodellen kommer att användas i samband med att styrdokument revideras eller att det tas fram nya. Analysen av styrdokument genomförs av kommunledningsförvaltningen.

7.3.2 Riskminimerande åtgärder

Det har genomförts ett antal insatser för att minska risken för förekomsten av välfärdsbrott i kommunens verksamheter. Inom kommunstyrelseförvaltningen har inköp och upphandling identifierats som riskområde kopplat till välfärdsbrottslighet. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av en sammanställning¹² där riskavtal kopplat till välfärdsbrottslighet har identifierats. Vi har inte tagit del av någon riskanalys kopplat till detta eller information om eventuella åtgärder.

Inom skolförvaltningen pågår ett arbete med att ta fram en rutin för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av ett utkast¹³ där förvaltningens rutiner för att bekämpa välfärdsbrott framgår. Kontrollerna som avser den identifierade risken omfattar ägar- och ledningsprövning, förnyelse av inkomstuppgifter, kontroll av registrerade inkomster, kontroll av inskrivna och utskrivna barn/elever, skolpliktsbevakning samt återkrav. Vid tiden för granskningen rutinen inte antagits av nämnden.

Under våren 2025 genomfördes en intern revision¹⁴ av de ekonomiska processerna inom individ- och familjeomsorgen inom socialförvaltningen. Bakgrunden till arbetet var att kommunledningsgruppen beslutade att intensifiera arbetet med att säkerställa alla flöden och processer som resulterar i en utbetalning från kommunen för att minimera risken för att felaktigheter uppstår. Socialchefen har utifrån detta efterfrågat och erhållit kommunledningens stöd i arbetet. I bakgrunden nämns risken för välfärdsbrottslighet som en del i ledet av att säkerställa flöden och processer, där det blir viktigt att det finns insikt och kunskap om området. Inom ramen för arbetet genomfördes genomlysningar av rutiner och dokument i syfte att undersöka hur begreppet välfärdsbrottslighet eller andra likande begrepp (bidragsbrott, bedrägerier, otillåten påverkan, kontroller) tillämpas i individ- och familjeomsorgens styrande rutiner och dokument. Resultatet¹⁵ av den interna revisionen utmynnade i ett flertal rekommendationer kopplade till bland annat säkerställande av att det finns ett stöd för att arbete förebyggande mot välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan, genomför utbildningsinsatser kopplat till välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan för chefer, aktuella handläggare och förtroendevalda i nämnden, implementera och operationalisera begreppen välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan i verksamhetens styrdokument samt att nämnden systematiskt ska följa upp arbete med välfärdsbrottslighet, otillåten påverkan och bisyssla. Vid tiden för granskningen beskrivs att det har startats upp ett arbete för att arbeta med åtgärderna.

¹² Kategorier – Riskavtal 2025.

¹³ Skolförvaltningens arbete för att bekämpa välfärdsbrott.

¹⁴ Intern revision av de ekonomiska processerna inom individ- och familjeomsorgen, 2025-02-14.

¹⁵ Intern revision, Barn och familj & Vuxen och ekonomi.

7.3.3 Bedömning

Vår bedömning är att nämnderna och styrelsen **endast delvis** säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbrottslighet har genomförts. Vi bedömer att riskminimerande åtgärder **endast delvis** vidtagits.

Vi grundar vår bedömning på att det i granskningen inte gått att verifiera om det skett riskanalyser med inriktning på välfärdsbrottslighet, då dokumentation saknas. Vi bedömer att det är av vikt att arbetet dokumenteras bland annat för att möjliggöra för analys och uppföljning. Vi bedömer att en riskanalys rörande välfärdsbrottslighet som omfattar alla verksamheter är av vikt att genomföra för att utveckla handlingsplanen för brottsförebyggande arbete, alternativt att ta fram en handlingsplan specifikt rörande välfärdsbrottslighet och på så sätt säkerställa ett ändamålsenligt arbete som riktar resurser till mest relevanta riskområden. Vi vill även poängtera att riskanalysen regelbundet behöver uppdateras. Vidare bedömer vi det som viktigt att arbeta vidare med de åtgärdsförslag som tagits fram med anledning av crime proof analysen samt att utvidga arbetet till flera av kommunens styrdokument.

Vi bedömer det som positivt att välfärdsbrottslighet beskrivs vara en del av riskanalysen inför 2026 års internkontrollarbete, samt att det har tagits ett antal initiativ med bäring på området. Utifrån den ändring som tillkom i kommunallagen i juli 2025 (2017:225) 6 kap § 6 rörande nämnders ansvar för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll för att förebygga oegentligheter i verksamheten, bedömer att det är av vikt att kommunstyrelsen och samtliga nämnder säkerställer att förebyggande arbete mot oegentligheter och välfärdsbrottslighet inkluderas i det interna kontrollarbetet.

7.4 RUTINER VID MISSTANKAR OM VÄLFÄRDSBROTTLIGHET

I granskningen framgår att det inte finns någon rutin för hur misstankar om välfärdsbrottslighet fångas upp och hanteras, på kommunövergripande nivå. Området har dock enligt uppgift aktualiserats i högre utsträckning under den senaste mandatperioden. I intervjuer framgår att det är av vikt att det finns kanaler för att kunna rapportera misstankar som rör välfärdsbrottslighet och andra oegentligheter. Kommunen har även en visselblåsarfunktion där medarbetare har möjlighet att rapportera in missförhållande i verksamheter.

I intervju framhålls att det finns en medvetenhet bland medarbetare om att välfärdsbrottslighet kan ske i kommunen och att eventuella misstankar ska lyftas till närmaste chef. Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av någon kommunövergripande processbeskrivning gällande hur misstankar om välfärdsbrott ska hanteras internt.

Vi har inte heller tagit del av någon kommunövergripande rutin rörande när och hur en polisanmälan ska göras eller vem som ansvarar för att göra detta.

7.4.1 Socialförvaltningen

Inom socialförvaltningen finns Rutin – felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott inom ekonomiskt bistånd¹⁶. Rutinens syfte är att undvika att ekonomiskt bistånd betalas ut felaktigt samt för att förebygga förekomsten av välfärdsbrott och otillåten påverkan. I rutinen sker hänvisning till Lagen om underrättelseskyldighet (2008:206), vilket innebär att myndigheter, kommuner och a-kassor har en skyldighet att informera varandra vid misstanke om felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet. Hänvisning sker även till Bidragsbrottslagen (2007:612) vilket innebär att myndigheter, kommuner och a-kassor ska anmäla till Polisanmälan om det kan misstänkas att brott enligt lag har begåtts. I rutinen tydliggörs hur utredning ska genomföras från att en utredning initierats tills att den avslutas. Det framgår information om vilka kontroller som ska göras, information om återkrav samt hur polisanmälan ska ske samt av vem.

7.4.2 Bedömning

Vi bedömer att kommunen **endast delvis** har en ändamålsenlig organisation och en tydlig ansvarsfördelning samt rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet.

Vi grundar vår bedömning på att det inte finns någon kommunövergripande rutin för hur misstankar om välfärdsbrottslighet fångas upp och hanteras. Vi konstaterar vidare att det saknas en kommunövergripande rutin för hur medarbetare ska agera vid misstanke om välfärdsbrottslighet samt en rutin för hur och när en polisanmälan ska göras.

Vi konstaterar att socialförvaltningen har tagit fram en rutin för felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott inom ekonomiskt bistånd, vilket vi bedömer som positivt.

Vi bedömer att kommunen med fördel kan ta fram en rutin för hur misstankar om välfärdsbedrägerier mot olika verksamheter ska hanteras. För att stärka arbetssättet vid misstankar om välfärdsbedrägerier ser vi det som viktigt att rutiner tas fram och dokumenteras. Av rutinerna bör framgå vilka specifika åtgärder som ska vidtas vid misstankar om välfärdsbedrägerier, felaktiga utbetalningar från andra myndigheter och återkrav. Det bör även framgå hur och när polisanmälan ska göras samt vem som ansvarar för detta.

7.5 UPPFÖLJNING

Det framhålls i intervjuer att återrapportering avseende det brottsförebyggande arbetet på en kommunövergripande nivå ska göras två gånger per år. Den återrapportering som görs till kommunstyrelsen sker muntligt. Enligt uppgift inkluderar återrapporteringen rådets pågående arbete i inom det brottsförebyggande arbetet, där välfärdsbrottslighet har varit en del. Genom protokollsgenomgång kan vi utläsa att det vid två tillfällen under år 2024 har varit information om välfärdsbrottslighet¹⁷ och medborgarlöftet¹⁸, avseende medborgarlöftet se avsnitt 7.6.2. Av protokollsgenomgång framgår enbart att information har delgetts styrelsen muntligt och ingen

¹⁶ Rutin – felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott inom ekonomiskt bistånd, 2025-07-03. Revideras 2025-10-08.

¹⁷ Informationsärende, KS 2024-05-02, §62.

¹⁸ Informationsärende, KS 2024-09-03, §116.

information om rapporteringens innehåll. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av en presentation¹⁹ från rådet för trygghet och hälsa tillika brottsförebyggande rådet som uppges informerats om till kommunstyrelsen. Vi har inte tagit del av några protokoll som visar när kommunstyrelsen fått informationen.

Utöver den kommunövergripande uppföljningen som görs till kommunstyrelsen beskrivs det endast ske uppföljning vid förekommen anledning, både på en kommunövergripande nivå och verksamhetsnivå.

7.5.1 Bedömning

Vår bedömning är att styrelsen **endast delvis** tillsett en ändamålsenlig uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Vår bedömning är att nämnderna **inte** tillsett en ändamålsenlig uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Vi grundar vår bedömning på att uppföljningen av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet beskrivs ske på en kommunövergripandenivå till kommunstyrelsen inom ramen för det brottsförebyggande arbetet. Det går dock inte att verifiera vilken typ av uppföljning som sker, då det framgår som en informationspunkt vid kommunstyrelsens sammanträden. Vi konstaterar att det inte förekommit någon återrapportering i kommunstyrelsen under 2025. Vidare saknas strukturerad uppföljning av det förebyggande arbete på nämndsnivå, där uppföljning beskrivs sker på förekommen anledning.

Som framgår av vår bedömning i avsnitt 7.2.3 bör kommunstyrelsen säkerställa att det finns en strategi och samordning för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet. Därefter bedömer vi att det finns behov av en strukturerad och dokumenterad regelbunden uppföljning av arbetet. Detta är av vikt för att säkerställa att de insatser som görs är ändamålsenliga och att arbetet får önskad effekt.

7.6 KOMPETENSHÖJANDE INSATSER OCH SAMVERKAN

7.6.1 Kompetenshöjande insatser

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av två olika presentationsmaterial²⁰ som har använts i samband med utbildning. Av materialet framgår bland annat information om vad välfärdsbrottslighet är, vilken omfattning välfärdsbrottslighet sker i, riskområden för kommunen, otillåten påverkan samt hur man kan förebygga välfärdsbrottslighet.

Enligt uppgift användes underlaget i samband med kommunens chefsdagar i mars 2025. I samband med detta föreläste kommunens samordnare om brott och riskfaktorer kopplade till den kommunala verksamheten. Under utbildningsinsatsen fick även deltagarna en diskussionsuppgift där syftet var att identifiera sårbarheter i den kommunala verksamheten. Vi

¹⁹ Presentationsunderlag – Brottsförebyggande rådet/Rådet för trygghet och hälsa. Ej daterad.

²⁰ Välfärdsbrottslighet, Brott mot kommunal organisation samt Trygghet och välfärdsbrottslighet, ej daterade.

har inte tagit del av underlag där deltagare framgår för att kontrollera vilka medarbetare som tagit del av utbildningen.

Det framgår i intervju att området välfärdsbrottslighet även ingår i den kommunövergripande introduktionen för nya medarbetare och chefer. Vi har dock inte tagit del av detta underlag. Det framhålls dock att det inte följs upp att samtliga nyanställda genomför utbildningen.

I intervju framgår att även handläggare i kommunen har blivit erbjudna kompetenshöjande insatser utifrån respektive ansvarsområde. Utöver utbildningsinsatserna finns enligt uppgift även information på kommunens intranät, inklusive information om välfärdsbrottslighet. Detta är dock inget vi har kunnat verifiera i granskningen.

På den politiska nivån beskrivs det ha skett utbildning för kommunstyrelsen, däremot inte för förtroendevalda i nämnderna.

7.6.2 Samverkan

Härnösands kommun deltar i samverkan inom ramen för *Medborgarlöfte 2024–2026*²¹. Samverkan sker mellan tre olika kommuner²² samt polisen och avser bland annat det brottsförebyggande arbetet. Polisen tillsammans med kommunerna fokuserar under åren 2024 - 2026 på fyra olika områden i syfte att förhindra rekrytering till organiserad brottslighet, minska brottsligheten och öka tryggheten. Områden kopplade till tidsperioden är: Droger, Hemmet ska vara en trygg plats, Trafik och Ekonomisk brottslighet. Inom området ekonomisk brottslighet innefattas bland annat bedrägeribrott, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet och andra brottsvinter i den organiserade brottsligheten. Avseende välfärdsbrottslighet framgår att polisen och kommunen ska arbeta för att motverka att externa aktörer, företag eller privatpersoner, otillbörligen utnyttjar kommunala eller regionala medel för egen vinning. Slutligen framgår att medborgarmötena ska följas upp gemensamt av kommunen och polisen årligen, det framgår inte på vilket sätt eller vem som är ansvarig för uppföljningen i kommunen. Vid tiden för granskningen har uppföljningen inte genomförts.

Det sker även samverkan i olika med externa parter, exempelvis med polis, länsstyrelsen och andra myndigheter i andra former. Ett exempel på extern samverkan är en regional samverkansöverenskommelse i Västernorrland mot organiserad brottslighet²³, där bland annat välfärdsbrottslighet ingår. Samverkansöverenskommelsen beslutades om i kommunstyrelsen i början av år 2025.

Internt beskrivs det även ske en samverkan på kommunövergripande nivå genom rådet, men även mellan olika förvaltningar. Bland annat beskrivs samverkan ske mellan ekonomienheten och de olika förvaltningarna för att stötta i upphandling kontroll av fakturor och att sprida information om hur utbetalningar ska ske.

---

²¹ Medborgarlöfte 2024-2026, 2024-04-23.

²² Härnösand, Kramfors och Sollefteå kommun.

²³ Regional samverkansöverenskommelse Västernorrland mot organiserad brottslighet, KS 2025-01-21, §7.

7.6.3 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** sker kompetensstärkning inom välfärdsbrottslighet för medarbetare och chefer, i form av utbildningar samt intern och extern samverkan.

Vi grundar vår bedömning på att kompetenshöjande insatser kopplade till välfärdsbrottslighet har genomförts på chefsnivå samt beskrivs även ha genomförts utbildning för kommunstyrelsen samt för medarbetare som arbetare med handläggning, detta är dock inte någonting vi kunnat verifiera i samband med granskningen. Vi konstaterar att det inte genomförs någon kommunövergripande insats för samtliga medarbetare inom Härnösands kommun. Vi anser att det bör säkerställas att samtliga medarbetare erhåller kompetenshöjande insatser kopplat till området.

Vi konstaterar även att förtroendevalda bör erhålla kompetenshöjande insatser inom välfärdsbrottslighet.

I granskningen konstateras att det finns både en extern och intern samverkan för det förebyggande arbetet, vilket vi ser som positivt.

8 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna endast delvis säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan. Vi bedömer även att kommunstyrelsen och nämnderna endast delvis säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Upprätta en kommunövergripande definierad strategi för det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet där begreppet välfärdsbrott även definieras..
- Dokumentera en formaliserad riskanalys inom området välfärdsbrottslighet.
- Beakta risker för välfärdsbrottslighet i utformandet av befintliga styrdokument, rutiner och processer.
- Upprätta rutiner för misstankar om välfärdsbrottslighet och polisanmälan.
- Säkerställa att kompetenshöjande insatser genomförs avseende det förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet för alla medarbetare och förtroendevalda i kommunen.
- Säkerställa en strukturerad och regelbunden uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet, samt att denna dokumenteras.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi samhällsnämnden, skolnämnden och att:

- Dokumentera en formaliserad riskanalys inom området välfärdsbrottslighet.
- Beakta risker för välfärdsbrottslighet i utformandet av befintliga styrdokument, rutiner och processer.
- Upprätta rutiner för misstankar om välfärdsbrottslighet och polisanmälan.
- Säkerställa en strukturerad och regelbunden uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet, samt att denna dokumenteras.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi socialnämnden att:

- Dokumentera en formaliserad riskanalys inom området välfärdsbrottslighet.
- Säkerställa en strukturerad och regelbunden uppföljning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet, samt att denna dokumenteras.

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Evelina Witoft
Verksamhetsrevisor

Sofia Gunnarsson
Verksamhetsrevisor

Helena Hansson
Certifierad kommunal revisor

Lena Medin
Certifierad kommunal revisor & kundansvarig

9 BILAGOR

9.1 Bilaga A – Dokumentförteckning

Dokument
Gemensamt reglemente för kommunstyrelsen och nämnder i Härnösands kommun, KF 2025-05-26.
Reglemente för trygghet och hälsa tillika lokala brottsförebyggande rådet, KS 2023-09-25.
Handlingsplan brottsförebyggande åtgärder utifrån lägesbilden 2022-2023, 2024-02-22.
Åtgärdsplan brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser 2025-2027, ej daterad.
Reglemente för internkontroll, KF 2021-09-27.
Kommunstyrelsens verksamhetsplan 2025, KS 2024-12-10 §201.
Samhällsnämndens verksamhetsplan 2025, Samhällsnämnden 2024-12-19, §191.
Skolnämndens verksamhetsplan 2025, Skolnämnden 2025-02-06, §4.
Socialnämndens verksamhetsplan 2025, Socialnämnden 2024-12-18 §135.
Crime proofing analys på regelverket/styrdokumentet: Riktlinje för stöd till föreningar och annat ideellt engagemang, 2025-01-09.
Crime proofing analys på regelverket/styrdokumentet: Riktlinjer för landsbygdsmedel 2025-2027, Riktlinjer för landsbygdsmedel 2023-2027 (Urvalskriterier och poängsättning) och Riktlinjer för landsbygdsmedel 2023-2027 En beskrivande presentation, 2025-03-27.
Kategorier – Riskavtal 2025.
Skolförvaltningens arbete för att bekämpa välfärdsbrott.
Intern revision av de ekonomiska processerna inom individ- och familjeomsorgen, 2025-02-14.
Intern revision, Barn och familj & Vuxen och ekonomi
Rutin – felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott inom ekonomiskt bistånd, 2025-07-03, revideras 2025-10-08.
Presentationsunderlag - Chefsdag – Välfärdsbrottslighet 2025, 2025-03-21.
Presentationsunderlag – Brottsförebyggande rådet / Rådet för trygghet och hälsa, ej daterad.
Presentationsunderlag – Välfärdsbrottslighet.

Medborgarlöfte 2024-2026, 2024-04-23.